

СТИЛІСТИЧНА ТИПОЛОГІЯ ГРАМАТИЧНИХ БІНОМІВ

STYLISTIC TYPOLOGY OF GRAMMATICAL BINOMIES

Волошин В.О.,

orcid.org/0009-0008-0587-7318*аспірант кафедри теорії і практики англійської мови та зарубіжної літератури
імені професора Михайла Гетманця**Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

У статті презентовано стилістичну типологію граматичних біномів у поетичному дискурсі. У дослідженні застосовано визначення граматичних біномів як однорідних морфосинтаксичних одиниць, які мають дефісне написання. Автором для аналізу обрано поетичні тексти представників української діаспори – Бориса Олександрів та Ганни Черинь. Методом суцільної вибірки з Генерального регіонального анотованого корпусу української мови (ГРАК) автоматично виокремлені контексти з граматичними біномами. Відібрані приклади було систематизовано та розроблено стилістичну типологію. Запропоновано класифікувати за такими типами: мовні, дискурсивні, ідіостильові, контекстуально-авторські. Прийом інтерпретації у межах описового методу дозволив дослідити семантичну структуру мовних одиниць, а також з'ясувати смислове навантаження в контексті поетичних творів та окреслити авторські інтенції, які формувалися під впливом історичних і культурних чинників. Чітке розмежування на чотири типи не завжди є можливим без врахування широкого контексту та семантичних нюансів. У зв'язку цим спостерігаються синкретичні моделі, коли одну морфологічну одиницю можемо віднести одночасно до декількох типів. Застосування корпусного аналізу дозволило спростити контекстуальний аналіз, виконавши запит для пошуку на мові CQL з попереднім форматуванням результатів запити, і тим самим пришвидшити збору ілюстративного матеріалу. Розкрито стилістичний потенціал граматичних біномів різних типів у поетичному дискурсі на матеріалі збірок за авторством обраних письменників. Використання корпусних матеріалів надало дослідженню валідності, а застосування інструментарію корпусної лінгвістики дозволило простежити статистичні закономірності вживання досліджуваних одиниць. Результати дослідження поглиблюють уявлення про роль морфосинтаксичних засобів у структуруванні поетичного тексту та їх вплив на посилення його фасцинативності.

Ключові слова: стилістика, експресивно-стилістичні засоби, граматики, граматичні біноми, онтологія, поетичний дискурс, корпусний аналіз.

The article presents a stylistic typology of grammatical binomials in poetic discourse. Based on the definition of grammatical binomials as homogeneous morphosyntax elements that are written with a hyphen. The author selected for analysis poetic texts by representatives of the Ukrainian diaspora members: Boris Oleksandriv and Hanna Cherin. Using the method of continuous sampling from the General Regional Annotated Corpus of the Ukrainian Language (GRAC), contexts with grammatical binomials were automatically identified. Found were systematically organized and basing on it was developed a stylistic typology. It is proposed to classify them according to the following types: linguistic, discursive, idiolectal, contextual-authorial. The interpretation approach within the descriptive method allowed us to examine the semantic structure of linguistic units, as well as to determine the semantic meanings in the context of poetic texts and to outline the author's intentions, which were formed under the influence of historical and cultural factors. It is not always possible to determine clearly to which of these four types the word is belonging to without additional contextual analysis. The main reason is syncretic models when single morphological unit can be attributed to several types at once. The use of corpus analysis simplifies contextual analysis by performing a search query in CQL with preformatted query results for speeding up the research results. The stylistic potential of different types of grammatical binomials in poetic discourse is revealed based on the material from collections by selected writers. The use of corpus materials gives the study validity, and the usage of corpus linguistics tools allows to trace statistical patterns for research. The results of the study deepen our understanding of the role of morphosyntactic means in poetic texts and their influence on enhancing its fascination.

Key words: stylistics, expressive and stylistic means, grammar, grammatical binomials, ontology, poetic discourse, corpus analysis.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці морфологічні біноми ще не знайшли достатньо глибокого висвітлення, не зважаючи на те, що уперше про них ще писав О.О. Потебня. Поза увагою дослідників залишається питання типології таких мовних одиниць, яка враховувала б їх можливість до вияву експресивності, ритмоутворення та актуалізації сенсів. Вивчення морфологічних біномів є перспективним в аспекті дослідження засобів стилістичного забарвлення текстів поетів української діаспори.

Метою цієї наукової розвідки є розкриття стилістичного потенціалу граматичних біномів різних типів у поетичному дискурсі на матеріалі збірок за авторством Бориса Олександрів та Ганни Черинь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Морфологічні біноми студіювалися вітчизняними науковцями, серед яких значне місце посідають О.О. Скоробогатова, Ж.М. Гончарова та інші. Скоробогатова звертає увагу на спосіб

формування біномів на основі опозицій, як-от «верх-низ», «свій-чужий», «життя-смерть», «жіноче-чоловіче» та інші, та зауважує, що сталі антонімічні пари в сучасному поетичному використанні перетворюються на авторські дефіснооформлені біноми, що здатні виконувати поетичне «надзавдання» [2, с. 81]. Вона також зазначає, що граматичні біноми є маркованими порівняно з нейтральними послідовностями морфологічно однорідних граем, пов'язаних сурядним сполучниковим або безсполучниковим зв'язком [2, с. 82].

У роботі Ж.М. Гончарової проведено аналіз морфологічних біномів, що утворені за моделлю «іменник-іменник» на основі творчості Івана Світличного та підкреслено рівноправність між компонентами морфологічної одиниці, а також приділяється увага типу зв'язку між ними, який може набувати або синонімічного, або антонімічного відношення [3, с. 77].

Зауважмо, що граматичні біноми – це морфосинтаксичні одиниці, що сформовані з двох слів однієї частини мови, мають однакоvu морфологічну форму та зазвичай є дефіснооформленими. Якщо говорити про морфологічні біноми, частини яких не повторюються, то вони, як правило, поєднують різні, але семантично близькі або контрастні елементи, створюючи смислову або стилістичну напругу, яка посилює виразність висловлювання [4, с. 142-143].

Важливим напрямом сучасної лінгвістики є вивчення стилістичного потенціалу мовних одиниць. Філологи приділяють значну увагу дослідженню експресивно-стилістичних засобів, що дозволяє зрозуміти природу мовної образності та виявити індивідуально-авторський стиль. Наприклад, у роботі О.В. Радчук розглядається проблема всебічного вивчення художньо-мовленевих одиниць, що полягає у встановленні специфіки їх функціонування як засобів стилістичної та семантичної експресивності художнього тексту [5]. Експресивно-комунікативні особливості художніх текстів розглядаються включно із засобами експресивності як елементами індивідуального стилю автора [6]. Інші дослідники досліджують тропи як мовностилістичні засоби, основне призначення яких полягає в досягненні відповідного виразально-зображального ефекту [7, с. 82].

Постановка завдання. Зважаючи на постановку проблеми для створення типології морфологічних біномів будемо вирішувати такі завдання: 1) використати корпус текстів ГРАК [8] із застосуванням методу суцільної вибірки для обрання матеріалу дослідження; 2) з'ясувати стилістичні

особливості граматичних біномів у віршованих творах Ганни Черинь та Бориса Олександрива; 3) розробити стилістичну класифікацію граматичних біномів; 4) виявити специфіку ідіостилей зазначених авторів української діаспори.

Виклад основного матеріалу. У мовознавчій науці існує багато стилістичних класифікацій, оскільки стилістика безпосередньо пов'язана з використанням мовних одиниць різних рівнів у поетичному дискурсі. На рівні фонетики звук перестає бути засобом передачі інформації і стає інструментом створення настрою, такими засобами є: алітерація, асонанс, звуконаслідування, ритм та рима. На лексико-семантичному рівні мова йде про слова, їх значення та точність вибору лексем. Лексико-семантичний рівень мови представлений такими засобами художньої образності як: метафори, епітети, порівняння, метонімія, гіпербола, оксиморон. Ще одним складником лексико-семантичного рівня є: синонімія, архаїзми, неологізми та діалектизми. До синтаксичного рівня належать такі стилістичні фігури: інверсія, анафора, епіфора, паралелізм, протиставлення контрастних понять.

На граматичному рівні поетичний текст характеризується особливою організацією морфологічних і синтаксичних засобів, які функціонують не лише як елементи структурної побудови, а й як носії додаткового семантичного та експресивного навантаження. Граматичні форми в поезії часто виходять за межі комунікативної норми, набуваючи стилістично маркованого характеру.

Морфологічний аспект поетичного мовлення виявляється у виборі частин мови, співвідношенні їх кількісних параметрів та варіюванні граматичних категорій. Наприклад, домінування іменникових форм сприяє номінативності тексту, створює ефект статичності, фрагментарності або переліку образів. Натомість активне використання дієслів, зокрема форм теперішнього часу, формує динамічність, ефект присутності та актуалізації події. Вибір виду й часу дієслова визначає хронотоп поетичного твору, моделюючи або лінійний перебіг подій, або їх позачасовість.

Стилістика і граматики поетичного тексту перебувають у тісному взаємозв'язку. Граматичні засоби в поезії не обмежуються формальною організацією висловлення, а стають інструментами смислотворення. Саме взаємодія фонетичного, лексико-семантичного, морфологічного та синтаксичного рівнів забезпечує багаточаровість поетичного дискурсу, у якому кожна мовна одиниця функціонує як елемент складної естетичної системи.

Пропонуємо класифікувати морфологічні біноми, що використовуються у поетичному мовленні, та виокремити такі типи: 1) мовні; 2) дискурсивні; 3) ідіостильові; 4) контекстуально-авторські.

До першого типу біномів – мовних – уналежнюємо такі морфологічні одиниці, що є сталими та регулярно відтворюваними, а також зафіксовані у словниках та правописах української мови: *ген-ген, шапка-невидимка, килим-самолет, такий-сякий, далеко-далеко, ледь-ледь, тільки-тільки*.

Другий тип – дискурсивні біноми – об'єднав такі мовні одиниці, що є сталими у межах певного дискурсу та є типовими саме для нього. Так, наприклад, для релігійно-біблійного дискурсу характерні такі біноми: *ходити-блудити, чистий-непорочний*. Зокрема, для поетичного дискурсу характерні біноми з стилістичним забарвленням і багатозначністю. Так, наприклад, звичайні та буденні опозити *небо-земля, день-ніч* розширюють свою семантику, набувають символічного онтологічного значення, стають аксіологічно маркованими.

Для третього типу – ідіостильових біномів – відносимо такі, що характерні для одного автора або певного ідіостилу. Ідіостильові біноми можемо поділити на такі підтипи: оказіональні, що трапляються лише в одному тексті, та узуальні – характерні для конкретного ідіостилу.

Контекстуально-авторські – присутні у певному контексті, зазвичай мають оказіональний характер та суто у ліриці певного автора: *зіроньки-дівчата, кухар-брат, цяцька-забаганка, іскорки-сльози, діва-богиня*.

У творчості Бориса Олександрів та Ганни Черинь мають місце усі виокремлені нами чотири типи, а також синкретичні моделі. Наведемо приклади кожного, але основну увагу приділимо лише першому типу, який є найбільш частотним.

Розглянемо окремо кожний тип граматичних біномів, що презентовані в поезії зазначених митців слова:

1) мовні

А ген-ген важкі, стовічні гори, / В сяєві холодних верховин... / Занімили, гідні і суворі, / Так, якби їм жити п'ять хвилин. (Борис Олександрів «Три поезії»). Ці рядки наштовхують на роздуми про мінливість життя, про те, що ніхто не знає, скільки йому відведено років, чи залишилося, навіть, хвилин, бачити гори, які будуть стояти і після того, як людини не стане, а інші покоління буде їх також бачити *в сяєві холодних верховин*.

2) дискурсивні

У корпусі текстів обраних авторів було знайдено та класифіковано лише такі дискурсивні

морфологічні біноми, які можемо віднести до розмовно-побутового дискурсу: *день-два, друзі-українці*. Ці сполуки є узуальними, та регулярно використовуються у повсякденному мовленні. Розглянемо контексти, у яких вони використовуються.

Ще день-два, може три – і ось тут закопають мене, / У одвічнім снігу, в цій холодній північній пустелі. / Рідний край, дальній спомин, востаннє в очах / спалахне. (Борис Олександрів «Поет на Соловках»). Ліричний герой у цьому уривку постає як збірний образ дисидентів, яких було засуджено до катувань у таборах. Де їх доля могла вирішитись за *день-два* – бути засудженими на смерть у *холодній пустелі* вдалині від дому, але останній спомин перед неминучим відходом був про рідний край.

Наступний приклад вже із творчості Ганни Черинь: *Прощайте, друзі-українці в Відні – / Тепер робота кличе Ольгу в Львів. / Привіт, привіт, мої простори рідні, / Співає серце радісно, без слів...* (Ганна Черинь «Ольга»). У цьому контексті *друзі-українці в Відні* є не просто звертанням, а й окреслює простір еміграції та представляє середовище української діаспори як окремий соціокультурний осередок. Так створюється образ спільноти, яка об'єднана однаковою долею перебування за межами Батьківщини.

3) ідіостильові

В іншому вірші із цієї збірки, поетеса створює суцільний образ хмар у поєднанні з лебідками, підкреслюючи їх витонченість та плавність пересування у нічному небі: *Крізь гостру, густу осоку / Пливають у затон / хмари-лебідки, / А зорі купаються у ставку.* (Ганна Черинь «Земна небесність»).

4) контекстуально-авторські: *Я б хотів народитися в дальніх віках, / У дворі величавої діви-богині, / Що на ній і віки не позначають змін. / На чолі її – смуток і знаки тасмні.* (Борис Олександрів «Читаючи Бодлера»). У цьому прикладі біном *діва-богиня* стає поєднанням опису сучасної краси та античного ідеалу. Індивідуально-авторське поєднання цих двох понять створює образ, що виходить за межі звичайної жіночності.

У наведеному нижче фрагменті спостерігаємо синкретичний тип, поетеса формує образ неба та суб'єктивне бачення, що поєднує хмари та канарок. Таке порівняння представляє хмари, яким притаманна легкість та рухливість, а також порівнюючи із незвичайною для хмар яскравою жовтою барвою, що підсилюється означенням *соняшно-жовті* і демонструє наближеність хмар до сонця у просторі: *Сиві й рожеві,*

м'які, оксамитні... / Соняшно-жовті, легко рожеві... / **Хмарки-канарки**, / живі невже ви?! (Ганна Черінь «Небесні барви»).

Зосередимо увагу на першому типі – мовних – які широко представлені в поезії обох авторів. Граматичні біноми *ген-ген*, *ледь-ледь*, *ледве-ледве*, *більш-менш*, *тільки-тільки*, *трохи-трохи*, *далеко-далеко*, *боляче-боляче*, що складаються з поєднання двох прислівників є найбільш частотними. У виокремлених контекстах біноми вживаються для описів природи та пейзажів, створюючи часову та просторову перспективу, що використовуються для посилення емоційної напруги, демонструючи безкрайність простору. У наступному уривку привертає увагу морфологічний біном *далеко-далеко*: *Десь мереживо ткала зоря, / Наче звабою тайни манила. / А далеко-далеко – моря, / І на обр'ях – білі вітрила...* (Борис Олександрів «Музика»).

У наведеному контексті спостерігається безмежність простору, що пов'язана з тайною Всесвіту, що є для людини ніколи не пізнаним до кінця. Для творчої особистості, якими є поети, символічними є *білі вітрила* десь далеко в морі як мрія і одночасно як надія в житті і мистецтві. Синонімічні прислівники *десь* та *далеко-далеко* стоять на початку рядку не випадково, оскільки саме вони акцентують увагу безбережжя ліричного потенціалу поета. Індивідуально-авторська метафора *мереживо ткала зоря* підкреслює романтичний настрій ліричного героя.

Морфологічний біном *тільки-тільки* належить також до прислівників: *Пахнуть медом яблука дозрілі, / Крапле сік з налитих сонцем груш... / З гілки одірватися щохвилі / Може плід, ось тільки-тільки руш!* (Ганна Черінь «Мандрівка»). У цьому поетичному уривку авторкою закладено глибокий філософський підтекст, асоціативно пов'язаний зі зрілістю особистості. Онтологічне поєднання в метафорі *пахнуть медом яблука дозрілі* – мед та яблук, що український читач ідентифікує з серпневими святами – Спасом медовим та яблучним. У зрілому віці людина дуже часто вдається до спогадів, тому яскраві картинки з минулого завжди зберігаються в пам'яті і когнітивно марковані прототи́пи, і в цьому випадку це фрукти – *яблука дозрілі* та *налитих сонцем груш*, асоціативно пов'язують поета з покинутою Батьківщиною, овіяні меланхолійністю, сумом, думками про те, що доведеться померати на чужині.

Прислівниковий біном може бути складеним з компонентів, що є опозитами, як наприклад *більш-менш*: *Лишився гай, і сонце серед віт,* /

І неба синь, і хмар широкі груди. / Лишилось все більш-менш як і було, / Зі сміхом, горем, щастям і бідюю. (Борис Олександрів «Якщо одного дня ти не прийдеш»). Ці рядки також пронизані глибоким філософським контекстом. Використання анафори *лишився/лишилось* змальовує картину світу, який залишається незмінним, попри будь-який внутрішній стан людини. Це фундамент, що не зникає ні під час «чорної» смуги у вигляді горя та біди, ні під час «білої» смуги – зі сміхом та щастям, і ці смуги, не просто чергуються, вони співіснують, утворюючи цілісну картину буття. Вони постійно змінюють одна одну, послідовно нагортають на людину то негативний, то позитивний настрій, що впливає на її психологічний стан та зміну настрою. Але що б не трапилось з людиною, сонце все одно світитиме *серед віт* і все залишиться *більш-менше як і було*. Цікавим є індуктивний підхід до опису: спочатку автор вдається до конкретного *Лишився гай, і сонце...*, а потім робить узагальнення: *Лишилось все більш-менш як і було*.

Використання перелічених біномів є типовими в українському фольклорі для опису природи, а застосовуючи їх, Борис Олександрів та Ганна Черінь додають своїм віршам ліризму та мелодійності, що робить опис динамічним і ментально близьким читачеві. Але у знайденій вибірці біноми використовуються не лише у поєднанні з описом природи, а також і для передавання внутрішнього, граничного стану ліричного героя: *Не боліти за марні згуби, / Не двоїти свої страждання. / Треба вміти, стиснувши зуби, / Умирати ледь-ледь зарання.* (Борис Олександрів «Не болить за марні згуби»).

Точність моменту, що межує з фатальністю, коли життя ще триває, але вже торкається межі небуття. Це не «рано» і не «пізно», а фатально вивірене «перед». Підсилене експресію заперечна частка *не* в сильній позиції на початку рядку і як анафора, показує людську міць, ідентифікує приналежність до української спільноти саме мужнім сприйняттям кінця життя і також аксіологічний складник, який вимірюється ставленням до смерті, коли людина дає спокій своїй душі. Немає страху перед відходом в інший світ.

У наступному прикладі також виокремлено граматичний біном, що належить до мовних прислівникових: *І був такий іскристо-білий сніг. / Сумирно спали кинуті оселі, / І прилягти до срібною постелі / Я ледве-ледве думку переміг. / Десь поміж зір сяли добрі очі / І голоси роздзвінливі, пророчі / Мені давали силу знов і знов... / Ось у думках я бачу рідні лиця...* (Борис Олександрів

«Відхід»). Назва вірша «Відхід» має не лише пряме значення як відхід з позицій, а ще являється евфемізмом, що може означати смерть. Саме про це ліричний герой розповідає, використовуючи різні відтінки, що відбивають епітети *іскристо-білий сніг* та *срібна постіль*. Зауважмо, що утворення граматичних біномів є дуже індивідуальним засобом. У випадку з дефіснооформленим *ледве-ледве*, хоча потенційно могло бути лише одне *ледве*, автор підкреслює внутрішній стан героя, який з останніх сил перемагає думку про цей самий евфемізм – відхід, завдяки спогадам про рідних.

Контекст із мовним *трохи-трохи* демонструє ще один приклад морфосинтаксичного утворення: *Все ховаючись від Тебе, / Вишивала я сорочку. / Раз, як Ти ввійшов нежданно, / Не впіймалась трохи-трохи!*.. (Ганна Черінь «Вишита сорочка»). Ефект раптовості й водночас інтимної близькості моменту. Лірична героїня ніби визнає: межа між прихованістю й розкриттям була мінімальною. Виявляє щирі почуття і повагу, що характерно для ментальності українського етносу: звертання до батьків, до поважних осіб, до старших за віком, до коханих з великою шаною і уклінно. Приватне звернення на *Ви* завжди з великої літери замінено на *Ти* з великої літери. Напружений момент неочікуваності підкреслюється граматичним біномом у сильній позиції (кінець рядка).

Ще одним прикладом використання біному *ген-ген* є наступний уривок з поеми «Лист із України», де авторка за допомогою цієї морфологічної одиниці підсилює відчуття очікування: *ген-ген* звучить як віддуння далекої перспективи, у якій народження дитини ще не набуло конкретних обрисів, але думка про це вже оселилася в мріях героїні.

Вона вже в мріях з сином говорила / Й для нього кілька вибрала імен... / І вечорами сорочинки шила, / Хоч мала досить ще часу, ген-ген... (Ганна Черінь «Лист із України»). Наведений уривок з поеми «Лист із України», у якій розповідається про злободенність тематики реальності, де головний герой відправляється на війну, потрапляє в полон, після чого вдається втекти з полону, але повернутися в Україну він не може та вимушений відправитися в еміграцію до Канади, де починає нове життя, але через деякий час дізнається про долю дружини та їхньої спільної дитини, і вирішує повернутися до них.

Ще одним результатом в отриманій вибірці морфологічних мовних біномів маємо уривок: *Те, що мусіло статися – сталося / І зневіри сльоза не пече. / Тільки давнє на мить одізвалось / У душі*

боляче-боляче. (Борис Олександрів «Триптих»). Автор намагається передає душевний стан ліричного героя, підкреслюючи невідворотність моменту, який мав статися. Що минуле вже не викликає якихось явних емоцій у ліричного героя, але десь у душі все одно відгукується болем. Використовуючи біном *боляче-боляче*, автор підкреслює, що це не просто біль, це його найвищий ступінь, який неможливо порівняти зі звичайним болем. Таким прийомом Борис Олександрів намагається передати читачеві цю інтенсивність внутрішнього болю героя.

Наступні приклади морфологічних біномів належать до іменникових та мають стале використання у казкових текстах, де виконують не лише стилістичну функцію, а й підсилюють образність.

А коли всміхнулася бабуся, / Стало тепло, як при грубці взимку. / Вітер біле павутиння трусить, / Надягнувши шапку-невидимку. (Ганна Черінь «Бабине літо»). У цьому вірші за допомогою персоніфікації авторка створює образ бабусі, за яким зображується природне явище – бабине літо. Від посмішки бабусиної стало тепло, ідеться не лише про фізичне відчуття, а й про емоційний стан. Описуючи образ цієї бабусі, Ганна Черінь додає казковості ситуації, де за допомогою іншої метафори зображає вітер, який може трусити павутиння, вдягнувши *шапку-невидимку*, казковий артефакт, що робить вітер непомітним. Ця метафора виконує функцію художнього пояснення невидимості вітру, підсилюючи казковість.

Ще один приклад метафори із казковим контекстом – порівняння авто: *Як зненацька авто перед вами / З'явиться, мов килим-самолет!?* / *Затишок і музика зваблива – / Невеличкий на колесах дім...* (Ганна Черінь «Про дощ, стареньких бабусь та стрункі ноги»). Образ килима запозичений з тюркської культури, де найвідомішим літературним прикладом є збірка «Тисяча й одна ніч», у якій летючий килим з'являється як чарівний транспортний засіб. У казковій структурі він виконує функцію помічника, за допомогою якого долаються просторові перешкоди. Оскільки килим дуже м'який він надає затишок, навіть тимчасовому приміщенню як тут *на колесах дім*.

Висновки. Так за допомогою сучасного методу досліджень, яким є корпусний аналіз, та його інструментів вдалось зробити вибірку поетичних текстів представників української діаспори Бориса Олександрів та Ганни Черінь, виокремити методом суцільної вибірки всі дефіснооформлені морфологічні сполуки та відібрати саме ті, що відносяться до морфологічних біно-

мів. Базуючись на отриманих текстах, що містять подібні сполуки, та застосувавши інтерпретаційний прийом, було представлено стилістичне розмежування біномів за типами: мовні, дискурсивні, ідіостильові та контекстуально-авторські. Водночас не завжди вдалося чітко визначити тип, до якого відноситься та чи та знайдена морфологічна одиниця, що потребує детального аналізу. Такі приклади уналежнили до синкретичних типів. У результаті дослідження виявлено, що

найбільш частотним є перший тип – мовні. У віршах українські поети-емігранти намагаються зберегти мовну традицію, закарбувати ці слова та передати наступним поколінням. Саме приклади граматичних біномів, що належать до першого типу та зафіксовані у словниках української мови, ідентифікують носіїв української лінгвокультури як етнічну спільноту. Перспективою дослідження є детальний опис інших типів граматичних біномів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Скоробогатова О.О., Золотко А.А. Поняття «фасцинація» і «фасцинативність» у лінгвопоетичному дискурсі. *Лінгвостилістичні студії*. 2023. № 19. С. 69–78. DOI: 10.29038/2413-0923-2023-19-69-78.
2. Скоробогатова О.О. Морфологічні біноми різних типів у доробку фундаторів Харківської філологічної школи, сучасний стан і перспективи дослідження проблеми. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2023. № 93. С. 79–83. DOI: 10.26565/2227-1864-2023-93-12.
3. Гончарова Ж.М. Субстантивні біноми з відношенням рівноправності в поезії Івана Світличного. *Український світ у наукових парадигмах: збірник наукових праць*. 2024. № 11, С. 76–80.
4. Волошин В.О., Радчук О.В., Скоробогатова О.О. Характеристика функціонування біномів за частинами мови в поезії Бориса Олександрів та Ганни Черинь. *Лінгвістичні дослідження*. 2025. № 63. С. 140–150.
5. Радчук О.В. Стилістика фразеологізмів у світлі типології Г.П. Їжакевич (на матеріалі поеми М.В. Гоголя «Мертві душі»). *Лінгвістичні дослідження*. 2021. № 55. С. 115–128.
6. Сидоренко І.А. Підходи до вивчення ідіостилью у лінгвістичних дослідженнях художнього тексту. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2015. Вип. 21. С. 298–303.
7. Асмаковська Г.Г., Шарманова Н.М. Тропи як стилістичні засоби вираження естетичної та когнітивної функцій мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2025. № 104. С. 82-92.
8. Шведова, М., Вальденфельс фон Р., Яригін, С., Рисін, А., Старко, В., Ніколаєнко, Т. та ін. Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК). Київ, Львів, Єна, 2017-2026. URL: <https://uacorpus.org> (дата звернення: 19.01.2026)

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 24.02.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026